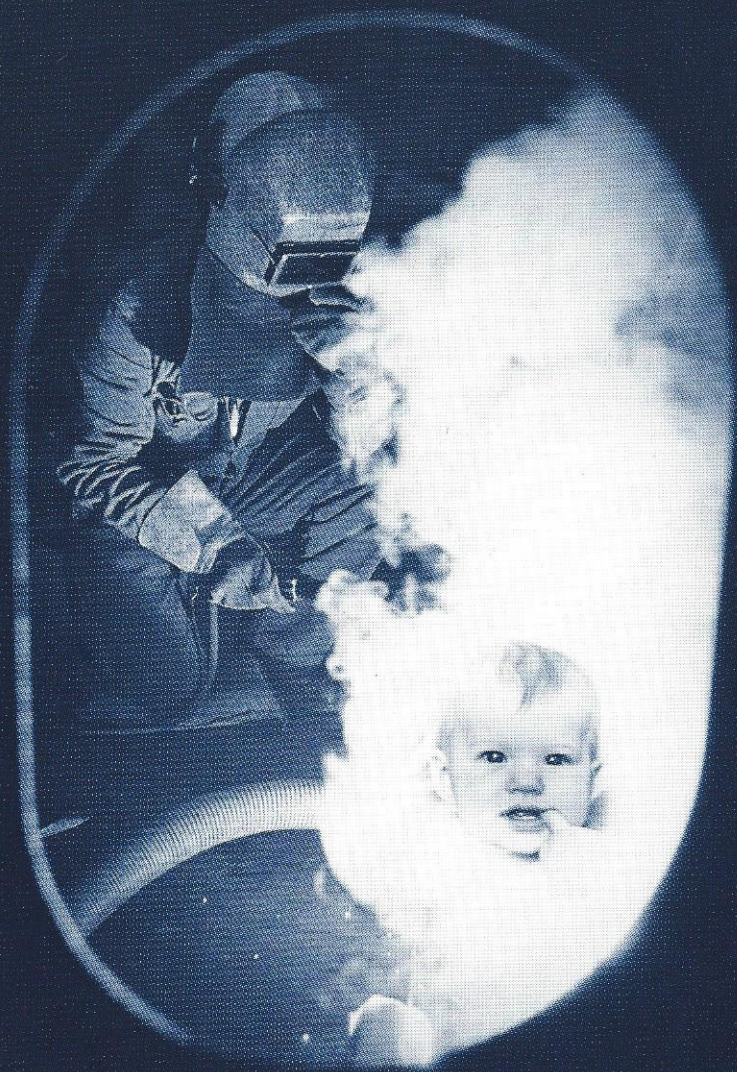

Arbejds miljø og fosterskader

Kan arbejdsmiljøet skade kvinder og mænds
muligheder for at få raske børn?

AKTIONSGRUPPEN ARBEJDERE AKADEMIKERE

Aktionsgruppen er interesseret i at komme i kontakt med såvel arbejdere som fagforeninger og sikkerhedsrepræsentanter på arbejdspladserne, i faglige klubber og i fagforeninger.

Hvis man står over for sundhedsmæssige problemer på arbejdspladsen, kan Aktionsgruppen yde råd og vejledning og formidle viden og kontakter.

Man får fat i Aktionsgruppen på denne adresse:

Benny Christensen

Arnesvej 44, 2700 Brønshøj, Telefon (01) 60 26 38.

I Århus og Odense kan man henvende sig til:

Samarbejdet mellem Arbejdere og Akademikere

Grønningen 4, 8000 Århus C, Telefon (06) 12 32 00

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, Fyn

c/o Inger Beck,

Oluf Bagersgade 41, 5000 Odense C, Telefon (09) 11 76 59.

1. udgave København 1981 5000 ekspl.

2. udgave København 1982 5000 ekspl.

Denne pjece er udarbejdet af en tværfaglig gruppe i AAA.

Arbejdsmiljø og fosterskader

**Kan arbejdsmiljøet skade kvinder og mænds
muligheder for at få raske børn?**

AKTIONSGRUPPEN ARBEJDERE AKADEMIKERE

Indhold

Ordliste	s. 4
Indledning	
om problemernes størrelsesorden og pjecens indhold	s. 5
Velskabte børn — kan alle få det?	s. 7
Hvordan sker påvirkningen?	s. 9
Hvordan viser skaderne på kønskirtler og fostre sig?	s. 12
Beskytter loven dem, som gerne vil have børn, og de gravide mod skadelige påvirkninger i arbejdsmiljøet?	s. 19
Hvad kan man selv gøre?	s. 23
Den fælles kamp mod de fosterskadende påvirkninger er en vigtig del af kampen for et ufarligt arbejdsmiljø	s. 27
Du kan læse mere	s. 30
Nyttige adresser	s. 31

Ordliste:

Arveanlæg: I kønscellerne findes nogle elementer (kromosomer), som overføres fra generation til generation. Disse elementer bestemmer, hvordan den næste generation skal udvikle sig.

For lav fødselsvægt: Kan skyldes, at barnet er født for tidligt, eller at det ikke har fået tilstrækkelig næring.

Fostervandsprøve: En prøve, som udtages i 3.-4. graviditetsmåned med en kanyle, som stikkes gennem den gravides maveskind og livmodervæg. Med denne prøve kan man undersøge om fosteret har kromosomskader eller enkelte andre sygdomme.

Kromosomer: Se arveanlæg.

Kønsceller: Ægcellen hos kvinden og sædcellen hos manden.

Kønskirtler: Æggestokke hos kvinden og sten hos manden.

Organiske opløsningsmidler: Kulstofholdige væsker, som hurtigt fordamper, og som kan opløse fedt, harpiks, plastik m.m., f.eks. terpentin, acetone, æter.

Indledning:

HVERT 10. PAR HAR SVÆRT VED AT FÅ BØRN.
HVER 5. TIL 10. GRAVIDITET AFSLUTTET MED EN UFRIVILLIG ABORT

I 1978 FØDTE I DANMARK 62.400 BØRN, HVORAF

364 VAR DØDE VED FØDSLEN

545 DØDE INDEN FOR DET FØRSTE LEVEÅR

851 HAVDE MISDANNELSER

3924 VEJEDE FOR LIDT ELLER VAR FØDT FOR TIDLIGT
I 1978 DØDE 49 BØRN UNDER 15 ÅR AF KRÆFT

Hvorfor sker dette?

I langt de fleste tilfælde er der ikke fundet en sikker forklaring. Lægerne søger ofte årsagen i forhold under graviditeten, for eksempel moderens rygevaner, medicinforbrug, alkoholindtagelse, infektionssygdomme osv. Eller også hæfter de sig ved moderens alder eller forekomsten af arvelige sygdomme i familien. Alle disse forhold har betydning — men hvad med arbejdsmiljøet?

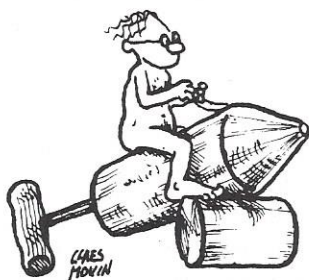
Vi mener, at arbejdsmiljøet kan skade ved påvirkning af både kvinden og manden. Skaderne kan ske inden parret overhovedet overvejer at få børn, og de kan også ske under graviditeten. Resultatet kan blive nedsat frugtbarhed, et unormalt graviditetsforløb eller en medfødt lidelse hos barnet.

Nogle sygdomme giver sig til kende hos den nyfødte. Andre skader viser sig senere i livet, eventuelt først i senere generationer.

Det er gammelkendt viden at *bly* kan give arbejdsmiljøskader. I 1897 kunne en engelsk fabriksinspektør rapportere, at der af 77 kvindelige blyarbejderes 212 graviditeter kun var 60 børn, som oplevede at blive et år gamle. Flere undersøgelser dokumenterer, at afkommet også kan skades gennem de mandlige arbejderes udsættelse for bly.

Bly anvendes i stor udstrækning i dag: ca. 25.000 tons bly importeres i Danmark hvert år. Det anvendes til akkumulatorer, blyblik, forskellige legeringer, loddetråde, farvestoffer, blymønje, keramikglasur, som alkylbly i benzin m.m.

Ukrudtsbekæmpelsesmidler kan klare andet end ukrudtet. Det konstaterede arbejderne på en fabrik i Californien, USA, hvor der blev fremstillet et ukrudtsbekæmpelsesmiddel. En videnskabelig undersøgelse viste, at halvdelen af de mandlige arbejdere havde nedsat sædkvalitet.

Det er veldokumenteret, at *radioaktiv stråling* kan ændre arveanlæg-gene. Strålingen kan også skade fosteret og forårsage kræft hos børn. Det er altså ikke alene kemikalier i arbejdsmiljøet, som er af betydning.

Man ved også, at *støj*, *tempoarbejde* og *stress* kan føre til for tidlige fødsler og for lav fødselsvægt.

Disse eksempler viser, at arbejdsmiljøet kan skade arveanlæg og fostre. Tabellen side 16 giver nogle flere eksempler. Men bemærk: DET ER KUN EKSEMPLER. Der i dag ingen, der kender det fulde omfang af arbejdsmiljøets skadende indvirkning på vores muligheder for at få velskabte børn.

Hvordan sker påvirkningen?

Alle påvirkninger fra arbejdsmiljøet har indflydelse på, hvordan vores krop fungerer. Udsættes vi i særlig høj grad eller særligt længe for en påvirkning, kan det resultere i varige skader eller sygdomme.

Nogle påvirkninger giver helt specielle og velkendte organskader. For eksempel høreskader ved støjudsættelse eller hjerneskader ved udsættelse for organiske opløsningsmidler.

Men ofte sker der samtidig en påvirkning af kroppens øvrige organer — en påvirkning, som på længere sigt kan føre til uforudsete organskader eller blot en påvirkning af ens velbefindende.

I denne henseende danner kønskirtlerne (dvs. mandens sten og kvindens æggestokke) ingen undtagelse. I kønskirtlerne produceres de hormoner, som er nødvendige til forplantningen. Også kønscellerne — med de vigtige arveanlæg, som føres videre til børnene — dannes i kønskirtlerne. Derfor er skadevirkninger på kønskirtlerne af stor betydning for forplantningsevnen.

Heller ikke fostre er beskyttede mod påvirkninger fra omverdenen.

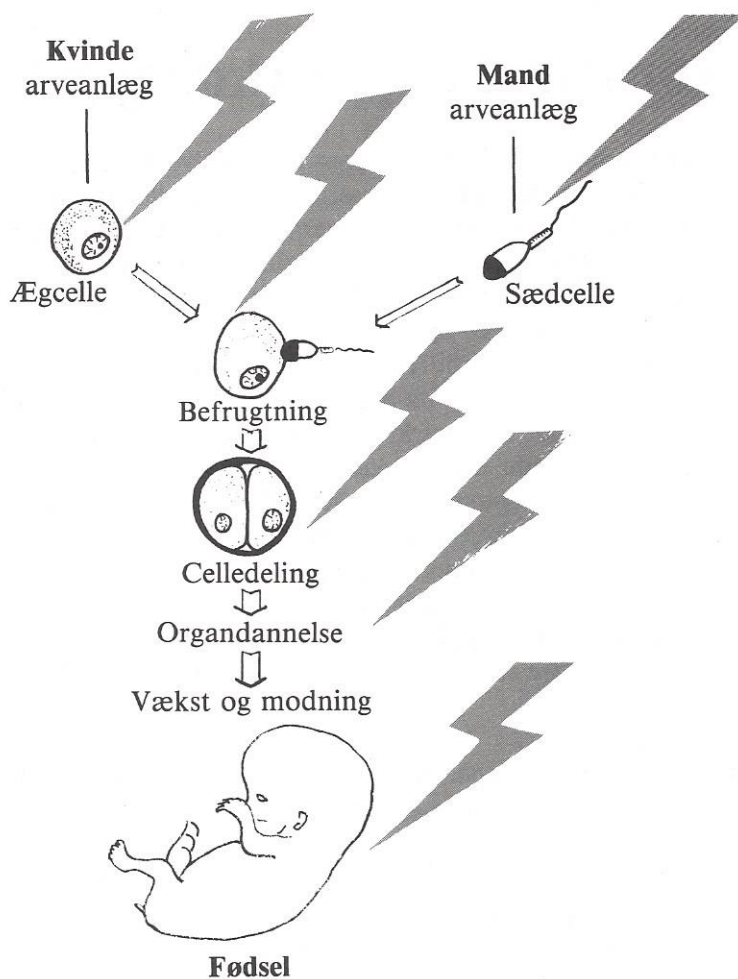
Påvirkningsveje

Kønskirtlerne er ikke specielt beskyttede mod ydre påvirkninger. På tre forskellige måder kan æggestokkene hos kvinden og stenene hos manden rammes:

1. Direkte udefra — gennem huden — af for eksempel stråling, store temperatursvingninger eller slag
2. Indirekte af stoffer, som — efter indånding eller ved at trænge gennem huden og slimhinderne — opløses i blodet og føres rundt i kroppen, også til kønskirtlerne. Her kan nævnes organiske opløsningsmidler eller bly som eksempler
3. Endelig kan kønskirtlerne også påvirkes indirekte, når andre organer skades. Således kan forgiftning med organiske opløsningsmidler via skadevirkningen på lever og nervevæv føre til menstruationsforstyrrelser og nedsat potens.

På samme måde kan fosteret skades direkte, for eksempel af stråling, eller indirekte ved overførsel af giftige stoffer fra moderens blod.

PÅVIRKNINGSVEJE

Arveanlæggene fra kvinden og manden findes i de to kønsceller, som smelter sammen ved befrugtningen. Herefter deler den nyopståede celle sig mange gange, fosterets organer — hjerte, lever, nyrer... — dannes.

Til sidst vokser og modnes fosteret.

I alle disse formeringsfaser kan skadelige påvirkninger i arbejdsmiljøet få betydning.

**EKSEMPLER PÅ PÅVIRKNINGER, DER KAN FREMKALDE
SKADER PÅ ARVEANLÆGGENE,
UFRIVILLIG BARNLØSHED, ABORTER,
MISDANNELSER ELLER KRÆFT**

Påvirkning	Arveanlægsskade	Ufrivillig barnløshed	Aborter	Misdannelser	Kræft
Acrylonitril (laboratoriereagens)	+			+	+
Anæstetisgasser (bedøvende stoffer)		+	+	+	
Benzen (organisk opløsningsmiddel)	+			+	+
Ioniserende stråling (radioaktiv/røntgenstr.)	+		+	+	+
Pesticider (bekæmpelsesmidler)	+	+	+	+	+
Styren (organisk opløsningsmiddel)	+			+	
Vinylklorid (plastik)	+	+	+	+	+
Tungmetaller:					
Bly	+	+	+	+	
Krom	+			+	+

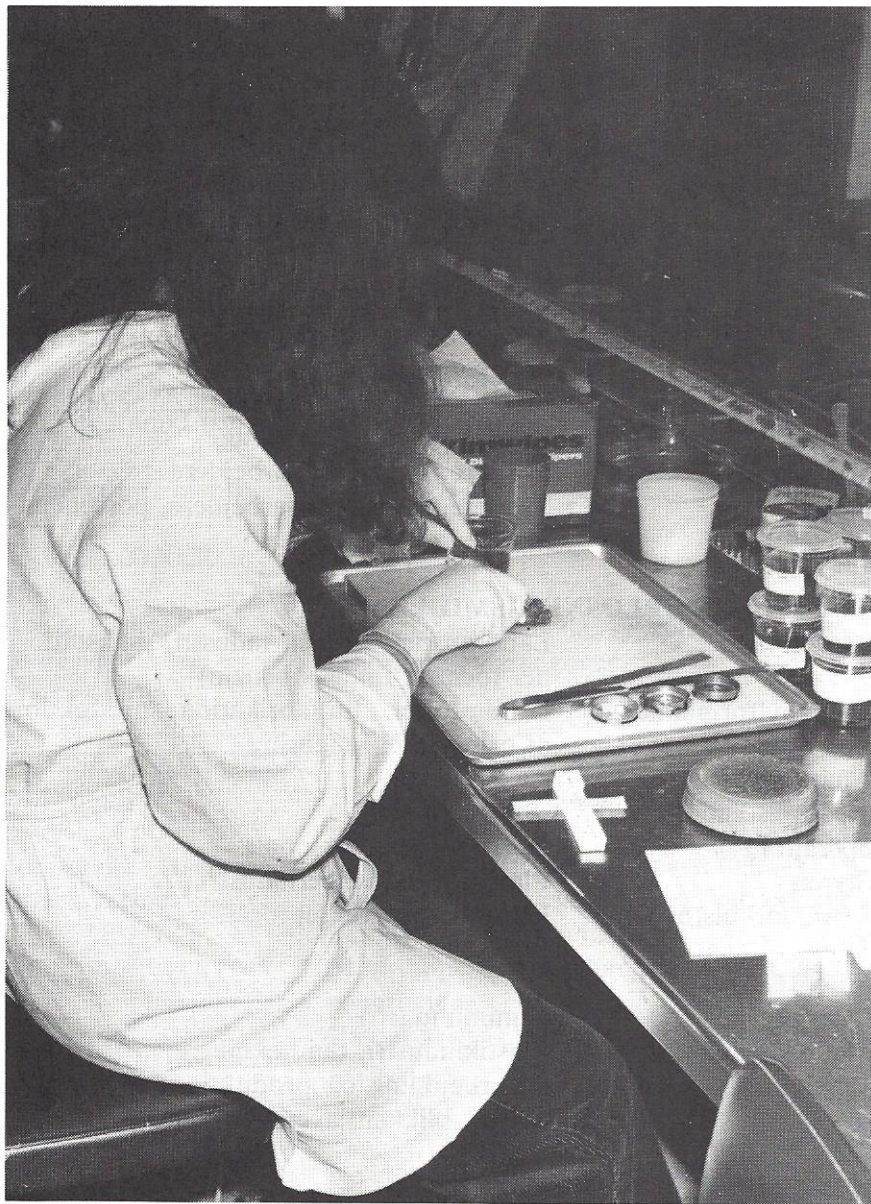
+ betyder, at påvirkningen er undersøgt for den skadelige effekt og er fundet skadelig.

Kræft hos børn

Kræft hos voksne kan fremkomme efter påvirkning af skadelige faktorer i arbejdsmiljøet. Ofte vil sygdommen først vise sig 10 - 20 år efter påvirkningen. Kræft hos børn kan forekomme efter påvirkning af forældrene. Selvom dette er meget dårligt undersøgt, ved man allerede, at moderens indtagelser af et bestemt hormon (dietylstilbøstrol) under graviditeten kan medføre kræft i pigebørns kønsorganer. I andre tilfælde har man vist, at fædre udsat for asbest ikke alene selv fik kræft. Familien blev også ramt, fordi asbesten spredtes fra arbejdstøjet til familiens omgivelser.

MULIGE RESULTATER AF SKADER PÅ ARVEANLÆG, KØNSCELLER, FOSTRE OG NYFØDTE

Ufrivillig barnløshed
Ufrivillig abort
Misdannelser
For lav fødselsvægt
For tidlig fødsel
Dødfødsel eller spædbarnedød
Unormal udvikling af barnet
Skader i senere generationer
Kræft hos børn

Hospitalslaboranter bruger bl.a. kloroform, tetraklormetan, dimethylsulfoxid, dimetylformamid, formaldehyd, benzen, difenylamin og fenol, som er fosterbeskadigende stoffer.

**EKSEMPLER PÅ PÅVIRKNINGER DER KAN SKADE
FORMERINGSEVNEN HOS MÆND OG/ELLER KVINDER,
HERUNDER ARVEANLÆG OG FOSTRE.**

PÅVIRKNING	EKSEMPLER PÅ UDSATTE ERHVERVSGRUPPER/INDUSTRIER
METALLER:	
Bly	Batterifabriksarbejdere, skibsværftsarbejdere, svejsere, vejarbejdere, chauffører, automekanikere, keramikere
Kadmium	Metalarbejdere, batterifabriksarbejdere
Kviksølv	Kemisk industri, landbrug
Mangan	Svejsere, skibsværftsarbejdere
Nikkel	Svejsere, skibsværftsarbejdere, porcelænsmalere
ORGANISKE OPLØSNINGSMIDLER:	
Benzen	Laboratorier, kemisk industri, tankstationer (benzen findes i benzin)
Dimethylformamid	Laboratorier, limfabrikation, produktion af orlonfibre, rengøring
Anæstesigasser (bedøvelsesmidler ved operationer)	Operationsstuepersonale
Styren	Plastik- og glasfiberindustri
Tetraklorkulstof	Laboratorier, renseprocesser
KUNSTSTOFFER:	
Kloropren	Gummiindustri
Methylmetakrylat	Plastikindustri, tandteknikere
Vinylklorid	Forarbejdning og produktion af PVC-plastic, blikkenslagere
BEKÆMPELSMIDLER:	
Lindan	
Dieldrin	Kemisk industri, gartnere, landbrug
2,4,5-T	

EPOXYSTOFFER:

Etylenoxid Sterilisering og desinfektion

FARVESTOFFER:

2,5-diaminotoluen Hårfarvestofproduktion, frisører

MEDICIN:

Diethysstilbøstrol (kønshormon) Farmaceutisk industri

Tetracyclin (antibiotika)

KRÆFTBEHANDLENDE MEDICIN:

Cyclofosfamid (Endoxan) Farmaceutisk industri, sygeplejepersonale

Klormetin (Erasol)

INFEKTIONER:

Røde hunde

Toxoplasmose Rengøringspersonale, sygeplejepersonale, laboranter, pædagoger

Herpes virus

FYSISKE FAKTORER:

Mikrobølger Hotel- og restaurationspersonale, radarteknikere

Ioniserende stråling A-kraftindustri, hospitalspersonale

Stærk varme Bagere, stålværksarbejdere, vaskeriarbejdere, glasværksarbejdere

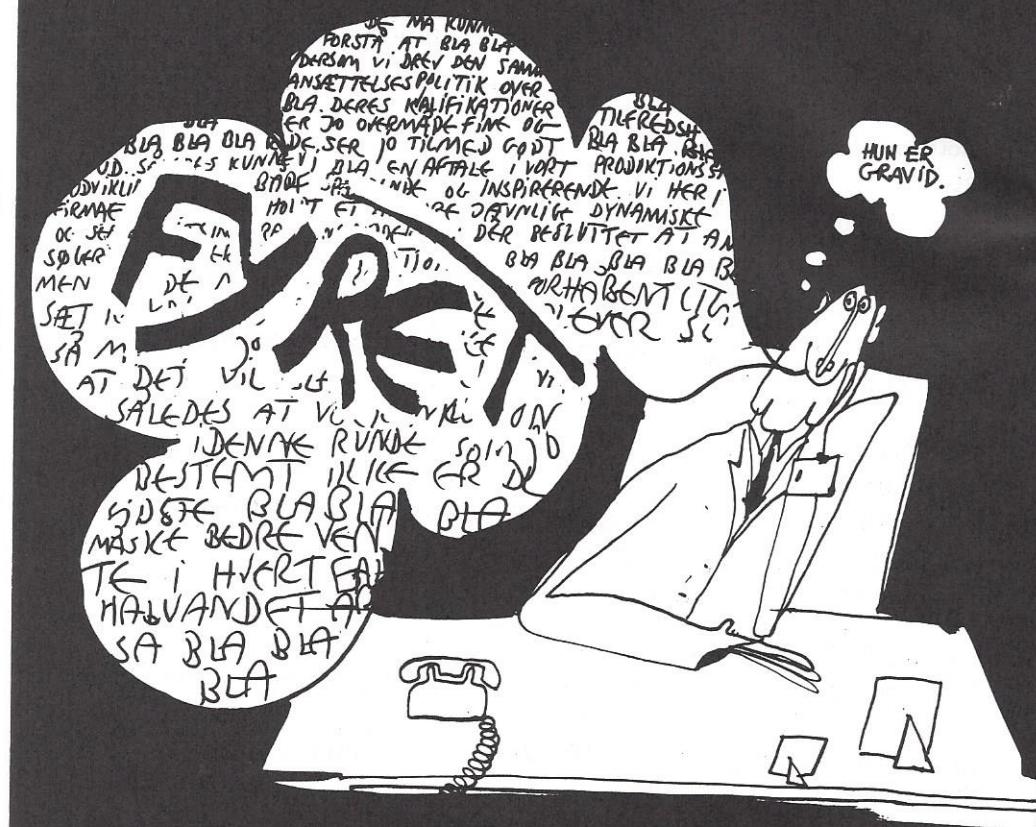
Vibrationer Maskinoperatører, chauffører, jord- og betonarbejdere,

Tunge løft Pædagoger, plejepersonale, pakkeriarbejdere

GASSER:

Nitrøse gasser Metalindustri, kemisk industri

Ozon Metalindustri, fotokopiering

Ifølge de nye barselsorlovsregler må en arbejdsgiver ikke afskedige en lønmodtager, fordi denne har fremsat krav om udnyttelse af retten til orlov under graviditeten eller ved barsel.

Beskytter lovene dem, som gerne vil have børn, og de gravide mod skadelige påvirkninger i arbejdsmiljøet?

Arbejdsmiljølovens formål er at sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Indenfor lovens rammer fastsættes bestemmelser om arbejdsmiljøet for eksempel i form af hygiejniske grænseværdier. Det vil sige grænser for den koncentration af stoffer, der må forekomme i luften på en arbejdsplads. Disse værdier er ikke hidtil fastlagt under hensyntagen til stoffernes skadelige indflydelse på arveanlæg og fostre. Desuden er der kun fastsat værdier for få af de mange tusinde stoffer, som anvendes i industrien.

Vi mener, at der bør fastsættes grænseværdier, som sikrer arbejderne sundhed i alle henseender — herunder også muligheden for at få sunde og raske børn. Ethvert forsøg på at indføre særregler for frugtbare kvinder, gravide, ammende osv., skal bekæmpes. Det er kun kortsigtede, ubrugelige »løsninger«. De beskytter, hverken de ufrivilligt barnløse, dem der gerne vil have børn senere eller dem, der er blevet ramt en gang af abort, for tidlig fødsel osv. på grund af arbejdsmiljøet. Særregler vil forringe erhvervsmulighederne for den gruppe, som reglerne rettes imod. Hvis der for eksempel fastsættes lavere grænseværdier for kvinder og specielt gravide end for mænd, bliver konsekvensen let, at arbejdsgiverne ikke ansætter kvinder, hvis der kan skaffes mandlig arbejdskraft. På denne måde vil reglerne resultere i, at kvinder bliver diskriminerende ved stillingsbesættelser. På den anden side vil mændene på længere sigt blive diskriminerende sundhedsmæssigt, fordi deres sundhed så skades mere end kvindernes.

Nye regler for graviditets- og barselsorlov

I forbindelse med fødsel har *alle* kvinder ret til orlov fra 4 uger før det forventede fødselstidspunkt og indtil 14 uger efter fødslen.

Der er netop gennemført en ændring af dagpengeloven som giver gravide ret til at få dagpenge under fravær fra arbejdet:

Lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, § 33 stk. 4. Lov nr. 233 af 4. juni 1980.

Cirkulære om bestemmelserne i dagpengelovens § 33, stk. 4 om ret til dagpenge ved fravær inden 4-ugersperioden før forventet fødsel. Sikringsstyrelsen, den 7. september 1981.

Det kan dreje sig om tre forskellige situationer:

1. Hvis *graviditeten har et sygeligt forløb*, der vil medføre risiko for kvindens helbred eller fosteret, såfremt kvinden fortsætter med at arbejde. Det kan dreje sig om en tvillinggraviditet, blødning under graviditeten, graviditetsforgiftning osv.

2. Hvis *arbejdet er farligt for fosteret* i en ellers normal graviditet. (Lovgivningen siger:

»En gravid kvinde har ret til barseldagpenge før 4-ugersdagen før forventet fødsel, når *arbejdets særlige karakter medfører risiko for fosteret*. Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor risikoen principielt gælder enhver gravid kvinde, der er beskæftiget med det pågældende arbejde, og således at risikoen er uafhængig af den enkelte kvindes helbred.«)

Her nævnes bl.a. følgende risikofaktorer:

- Indånding af dampe eller gasser (for eksempel narkosegasser og organiske opløsningsmidler).
- Meget tunge manuelle løft.
- Udsættelse for ioniserende stråling (røntgen, radioaktive stoffer).
- Udsættelse for smitsomme faktorer (for eksempel røde hunde).

Det er lægen, som skal afgøre, om arbejdet er risikabelt for fosteret. Derfor er det vigtigt selv at have undersøgt arbejdsmiljøet inden den første graviditetsundersøgelse hos den praktiserende læge. Lægen ved sjældent mere om arbejdsmiljøet, end det man selv kan fortælle.

3. Hvis *særlige bestemmelser* udelukker gravide fra arbejdet.

Et kommende EF-direktiv vil påbyde, at gravide skal arbejde under lavere blykoncentrationer end mænd og ikke gravide kvinder. Hvis en gravid på en blyforurenet arbejdsplads ikke kan få arbejde et sted, hvor reglerne er opfyldt, kan hun i stedet sygemeldes med ret til dagpenge.

Procedure ved ansøgning om graviditetsdagpenge

Fraværsmelding foretages af egen læge eller speciallæge på grundlag af kvindens beskrivelse af arbejdsmiljøet. Fraværsmelding skal gives når lægen skønner, at det er uforsvarligt at lade kvinden fortsætte arbejdet.

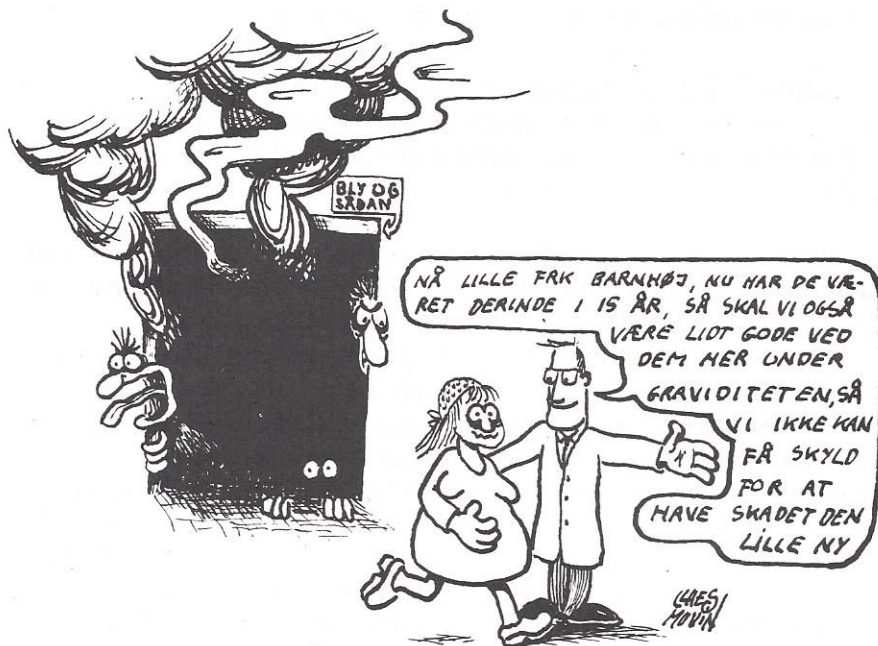
Til brug ved fraværsmeldingen kan yderligere oplysninger om eventuelle risikofaktorer indhentes hos sikkerhedsorganisationen, bedriftssundhedstjenesten og/eller arbejdsmedicinsk klinik.

Social- og sundhedsforvaltningen skal straks efter modtagelsen af fraværsmeldingen udbetale barselsdagpenge.

Hvis det før 4-ugersdagen for forventet fødsel fastslås, at arbejdet ikke indebærer risiko for fosterskade skal dagpengeudbetalingen standses. Allerede udbetalte dagpenge kan *ikke* kræves tilbagebetalt.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at man ammer 5-6 måneder efter fødslen. Imidlertid er der ingen ret til forlængelse af orlovsperioden, hvis man vil rette sig efter Sundhedsstyrelsens anbefaling. Det er næsten umuligt at opretholde amningen, hvis man også skal passe et fuldtidsarbejde. Hvis det lykkes, kan man risikere at overføre gifte fra arbejdsmiljøet via modermælken til barnet.

Alt i alt må vi konstatere, at disse regler ikke retter sig imod det skadelige arbejdsmiljø, og de sikrer ikke dem, der gerne vil have børn senere, de ufrivilligt barnløse eller de gravide, som endnu ikke har konstateret graviditeten.

Særregler skal bekæmpes af følgende grunde:

1. Fordi de skaber falsk tryghed.

Ingen særregler for gravide kan sikre mod skadelige påvirkninger i de 5 første graviditetsuger, hvor graviditeten endnu ikke kan konstateres. Dertil kommer, at de skader, som påføres via kønscellerne, kan være sket før befrugtningen.

2. Fordi fosterbeskadigende stoffer også kan forårsage kræft hos voksne.

Mange af de stoffer og påvirkninger, der giver skade på arveanlæg og fostre, er også kræftfremkaldende. Fosterskaden viser sig hurtigt, hvorimod det tager en årrække før kræftsygdommen træder frem.

3. Fordi de er et angreb på den kvindelige arbejdskraft.

Kvindens muligheder for at få arbejde forringes endnu mere, end de er i forvejen.

Hvad kan man selv gøre?

Hverken i love eller overenskomster findes der bestemmelser, som man kan støtte sig til, hvis man vil undgå skadelige påvirkninger af kønskirtlerne eller fosteret, før graviditeten er konstateret. Har man svært ved at få børn, skal man ikke vente støtte og forståelse.

Arbejds miljøet bliver ikke gjort sundt fra den ene dag til den anden. Det er derfor nødvendigt, at de barnløse og gravide får muligheder for handling, indtil alle har tilkæmpet sig et uskadeligt arbejdsmiljø.

Målet er et arbejdsmiljø, som hverken giver skade på sten eller ægestokke, fostre eller den voksne krop. Dette mål nås kun gennem faglig kamp.

Imidlertid er der dog visse handlingsmuligheder, for gravide, ufri-villigt barnløse og andre, som ønsker at få børn nu:

1. Se på arbejdspladsen

Find ud af, om der er skadelige påvirkninger på din arbejdsplads.

Er der forhold i arbejdsmiljøet, som du ikke kender virkningerne af?

Er der flere med samme helbredsproblemer?

Du kan inddrage sikkerhedsrepræsentanten eller tillidsmanden/kvinden i arbejdet. Hvis bare et af spørgsmålene *ikke* kan afvises, må du overveje sagen. Kan Arbejdstilsyn, Bedriftssundhedstjeneste eller en Arbejdsmedicinsk Klinik ikke garantere dig skriftligt, at du *ikke* er i fare i øjeblikket, så har du kun de individuelle løsninger — sygemelding, flytning til andet arbejde og arbejdsløshed — tilbage.

Der findes eksempler på gravide, som indenfor samme virksomhed har fået en ny og mindre farlig arbejdsplads under svangerskabet.

2. Er ufrugtbarhed problemet?

Så skal du og din partner overveje forholdene.

Kan det skyldes, at I er for trætte på grund af skifteholdsarbejde eller andet hårdt arbejde?

Kan det skyldes kemiske påvirkninger på arbejdet, for eksempel styren? (Et organisk opløsningsmiddel som anvendes i plastikindustrien).

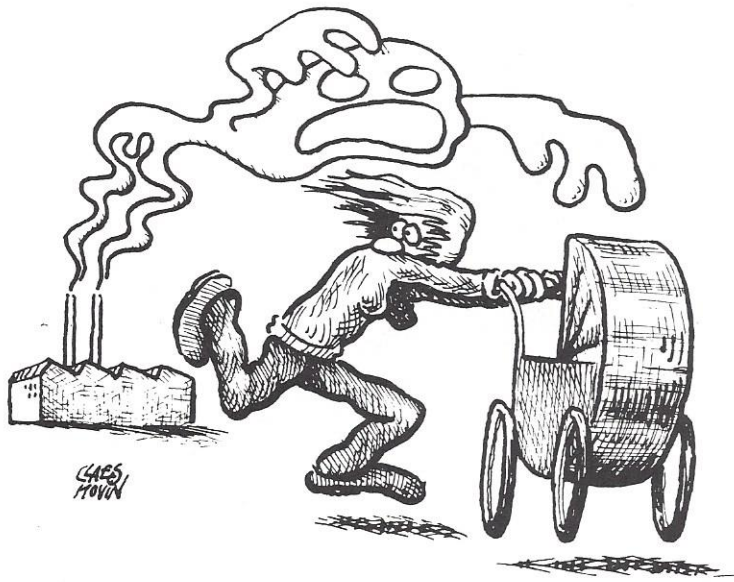
Kan det skyldes psykisk stress på arbejdet, for eksempel tempoarbejde?

Hvis I synes, at disse forhold kan spille ind, så undersøg om det for en periode — helst et helt år — er muligt at skifte til et mindre skadeligt arbejdsområde; en anden arbejdstid, arbejdsform eller arbejdsplads.

3. Er du eller din partner gravid?

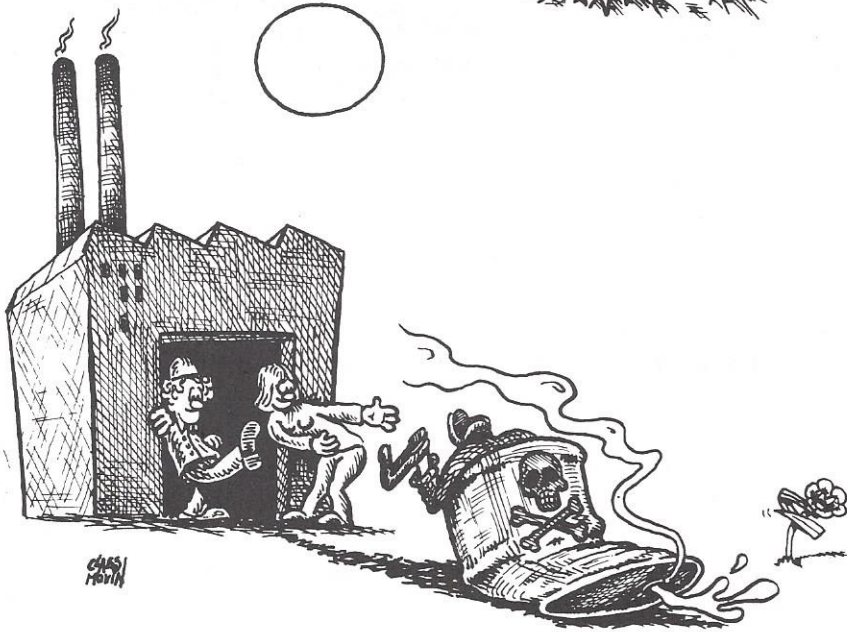
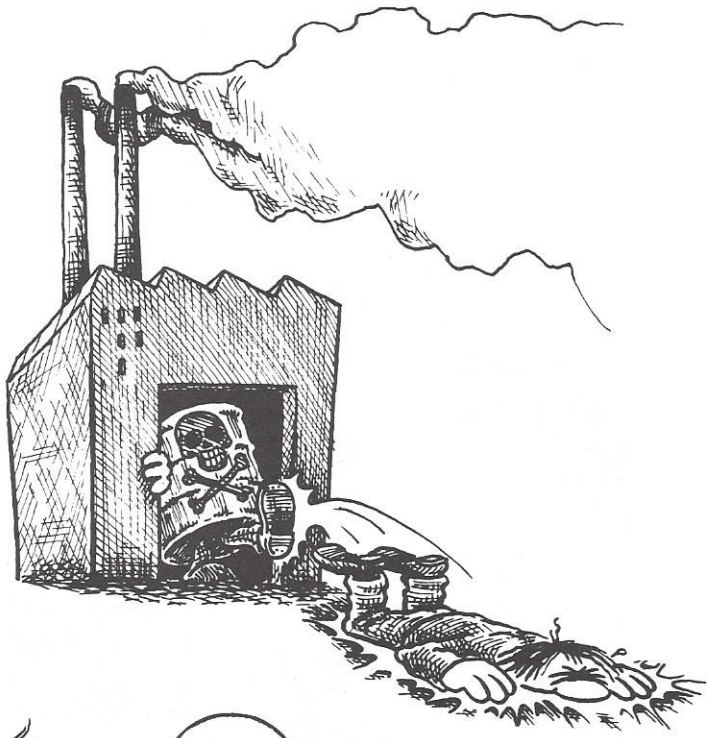
Hvis *manden* har været udsat for skadelige påvirkninger før eller lige på det tidspunkt, hvor kvinden blev gravid, så må man blot håbe, at man tilhører den gruppe, som ikke blev skadet.

Hvis *kvinden* er udsat for skadelige påvirkninger, kan skaden allerede være sket, men for at undgå senere skader på fosteret, skal der handles hurtigt. Er det umuligt at blive flyttet til en anden plads, hvor de skadelige påvirkninger ikke findes, må du tale med din læge om en sygemelding på grund af faren for dit barns sundhed. Vi ved, at disse muligheder er dårlige, fordi du kan risikere at gå ned i løn eller at blive fyret af en »anden grund« end graviditeten. Du kan også risikere, at din læge vil berolige dig med at sige, at faren ikke er så stor. I sådanne tilfælde skal du sikre dig, at lægen virkelig ved noget om forholdene. For eksempel kan du bede om en skriftlig erklæring om, at det vil være uskadeligt for dit barn, at du arbejder under graviditeten. Samme krav kan du også stille til Arbejdstilsynet eller Arbejdsmedicinsk Klinik. I andre tilfælde vil lægen sende den gravide til visse rutineundersøgelser (af blod og urin), men ingen rutineundersøgelser kan fortælle, om fosteret er i fare for at dø eller blive misdannet. Endelig vil nogle læger måske tilbyde den gravide at få foretaget en fostervandsprøve. Denne prøve kan dog først give et svar, når skaden er sket — og så kan endda ikke alle skader afsløres ved denne undersøgelse, som ikke er helt risikofri.

DE KORTSIGTEDE INDIVIDUELLE »LØSNINGER«

Flytning til andet arbejde inden for samme virksomhed
Nyt arbejde
Fyring
Sygemelding med ret til graviditetsdagpenge

CHAS
MORIN

Den fælles kamp mod de fosterskadende påvirkninger er en vigtig del af kampen for et ufarligt arbejdsmiljø

Vi har vist, hvordan arbejdsmiljøet kan skade både mænds og kvinders evne til at få sunde og raske børn.

Nogle af de processer, som forløber, når arveanlæggene i kønscellerne og kønskirtlerne eller fosteret skades, ligner de processer, som sker i den voksne krop, når der fremkaldes kræft. Kræften viser sig blot mange år efter den skadelig påvirkning. Ændringer i frugtbarheden samt flertallet af fosterskader viser sig allerede uger, måneder eller få år efter påvirkningen.

Som det forholder sig i dag, tager de eksisterende grænseværdier ikke højde for fosterskader eller skader på arveanlæggene. Oftest er de alene fastsat således, at de forhindrer akutte skader på kroppen. Kun en lille del af de påvirkninger, man udsættes for i arbejdsmiljøet, har en grænseværdi.

Det må være et uomgængeligt krav, at grænseværdierne skal sikre imod skader på arveanlæg og fostre — også selvom det betyder, at de eksisterende værdier skal sættes drastisk ned, og de skal være ens for alle arbejdere.

Det må også kræves, at alle kemiske forbindelser undersøges for sundhedsskadende virkning, inden de tages i brug på arbejdspladserne. Nu indføres i tusindvis af nye forbindelser i produktionen hvert år uden nogen som helst forhåndsundersøgelse af stoffernes sundhedsskadende egenskaber. De arbejdere, som udsættes for stofferne, kontrolleres ikke en gang med henblik på senere skadevirkninger.

**Vi skal have et arbejdsmiljø,
hvor alle —
såvel mænd som kvinder,
unge som gamle —
kan færdes
uden risiko for deres helbred.**

Du kan læse mere:

Fosterskader og kemikalier i arbejdsmiljøet. Af Lene Zeuthen Hei-
dam. Udgivet på Odense Universitetsforlag. 1978. Opsummerer en
lang række videnskabelige artikler om metaller og organiske opløs-
ningsmidlers fosterskadende virkning.

Hvor farlige er de organiske opløsningsmidler? s. 39 - 49: Skader på
æg-og sædceller samt fostre. Udgivet på SAM/Teknisk forlag. 1980.

De almindelige opslagsbøger om arbejdsmiljø fortæller sjældent om
skader på kønsceller og fostre.

På svensk:

Ärlemalm, I: Arbetsmiljön och de ofödda barnen. Udgivet på Tidens
Förlag, Stockholm, 1979.

På engelsk:

Council on Environmental Quality, Chemical Hazards to Human Re-
production. January 1981.

Følgende love m.m. har vi omtalt:

Lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel

Lov nr. 262 af 7. juni 1972

Lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel

Lov nr. 233 af 4. juni 1980

Lov om barselsorlov m.v.

Lov nr. 234 af 4. juni 1980

Cirkulære om bestemmelserne i dagpengelovens §33, stk. 4 om ret til
dagpenge ved fravær inden 4-ugersperioden før forventet fødsel. Sik-
ringsstyrelsen, den 7. september 1981.

Forslag til rådets direktiv om beskyttelse af arbejdstagere mod skade-
lig udsættelse for metallisk bly og dets ion-forbindelser under arbej-
det. Kommissionen for de Europæiske Fællesskaber. KOM (79) 699.
1979.

Nyttige adresser:

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere
c/o Benny Andersen, Arnesvej 44, 2700 Brønshøj,
tlf. 01 - 60 26 38.

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere, FYN
c/o Inger Beck, Oluf Bagersgade 41, 5000 Odense C,
tlf. 09 - 11 76 59.

Samarbejde mellem Arbejdere og Akademikere i Århus
Grønningen 4, 8000 Århus C, tlf. 06 - 12 32 00.

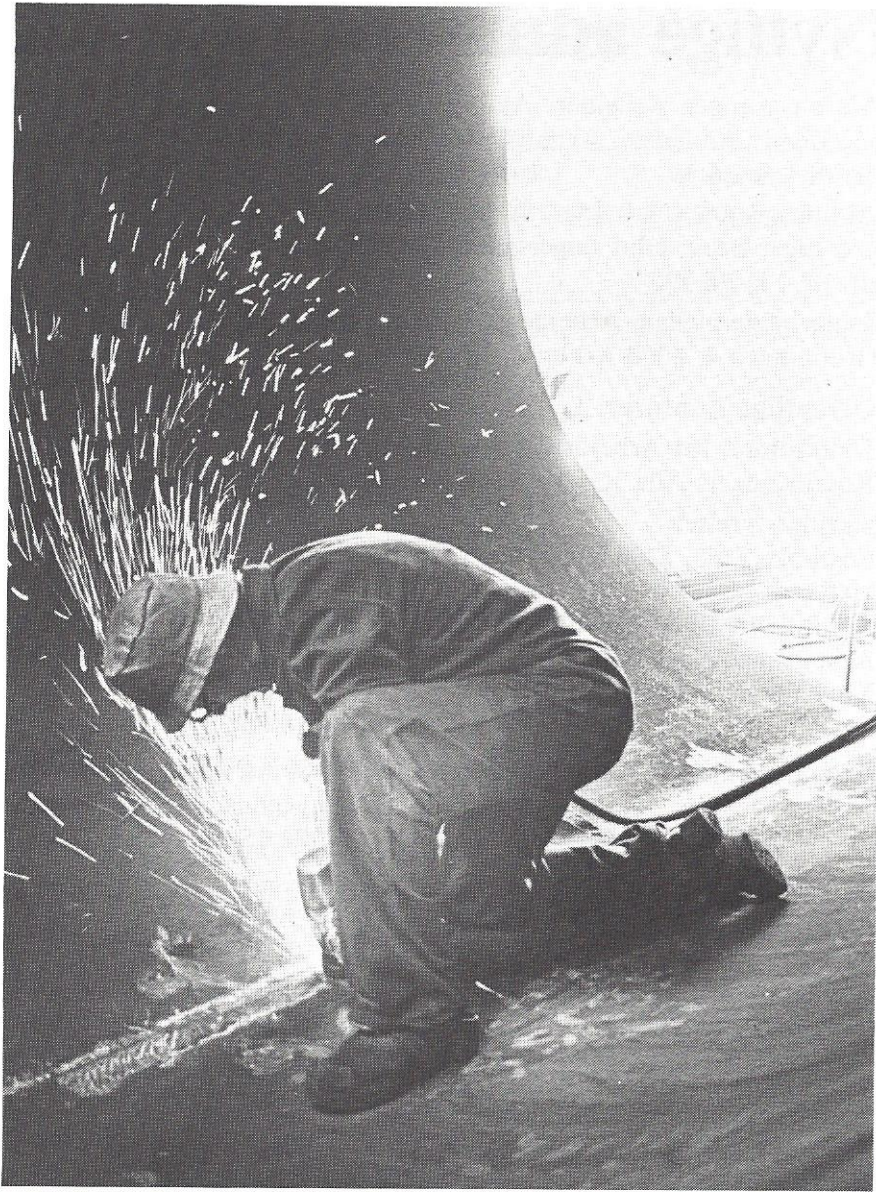
Offentlige kontorer:

Direktoratet for Arbejdstilsynet, 10. kontor
Rosenvængets Allé 16 - 18, 2100 København Ø. tlf. 01 - 38 28 00.

Sikringsstyrelsen
Postboks 2566, 2100 København Ø, tlf. 01 - 29 95 33.

Arbejdsmedicinske klinikker:

Arbejdsmedicinsk Klinik København	Rigshospitalet 2100 København Ø tlf. 01 - 38 66 33
Arbejdsmedicinsk Ambulatorium Hillerød	Frederiksborg Amts Centralsygehus, 3400 Hillerød tlf. 02 - 26 15 00
Arbejdsmedicinsk Klinik Odense	Odense Sygehus 5000 Odense C tlf. 09 - 11 33 33
Arbejdsmedicinsk Klinik Århus	Marselisborg Hospital 8000 Århus C tlf. 06 - 14 27 77
Arbejdsmedicinsk Klinik Ålborg	Ålborg Sygehus 9100 Ålborg tlf. 08 - 13 11 11
Arbejdsmedicinsk Ambulatorium Holbæk	Holbæk Centralsygehus 4300 Holbæk tlf. 03 - 43 32 01

Aktionsgruppens pjecer:

Aktionsgruppen har — bl.a. i samarbejde med fagforeninger — udsendt en række pjecer om arbejdsmiljøspørgsmål.

Pjecerne er skrevet m.h.p. at kunne anvendes som materiale til arbejdsmiljøkurser, studiekredse og faglige konferencer.

1. Faglig Aktivitet om arbejdsmiljø, pris 4 kr. incl. moms.
2. En arbejdskammerat døde — en gennemgang af en arbejdsskade-forsikringssag, pris 3 kr. incl. moms.
3. Skorstensfejerernes Arbejdsmiljø, pris 7 kr. incl. moms.
4. Håndbog om arbejdsskadeerstatning, pris 10 kr. incl. moms.
5. Det gælder dit helbred... — et anklageskrift i en arbejdsskadesag, pris 6 kr. incl. moms.
6. Epoxy, pris 10 kr. incl. moms for 10 stk.
7. Arbejdsmiljø og fosterskader, pris 15 kr. incl. moms.
8. Kopimaskiner og sundhedsfarer, pris 15 kr. incl. moms.
9. Bedriftsundhedstjenesten — kan den bruges?, pris 10 kr. incl. moms.

Ved køb af 10 eller flere pjecer ydes 10% rabat.
Priserne omfatter ikke forsendelse.

Aktionsgruppen udgiver et blad: Aktionsgruppens Information, som kommer med 6 numre om året. Årsabonnement 45 kr.

AAA-Fyn har udgivet pjecen: Vognmaleren — en pjece om sygdom og sikkerhed ved autolakering, pris 10 kr. incl. moms.

Hvor får man fat i aktionsgruppens pjecer?

Aktionsgruppens pjecer bestilles på disse adresser:

Benny Christensen, Arnesvej 44, 2700 Brønshøj, tlf. 01 - 60 26 38.

Lars Iversen, Herluf Trollesgade 8, 4tv., 1052 København K,
tlf. 01 -13 76 19.

Oplysninger om

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikeres formål er at støtte den faglige aktivitet på arbejdspladser og i fagforeninger omkring arbejdsmiljøproblemer. Dette gøres i praksis ved at yde råd og vejledning og formidle viden og kontakter til arbejdere, sikkerhedsrepræsentanter og fagforeningsfolk.

Det er et grundlæggende princip for Aktionsgruppens arbejde, at dette skal foregå på arbejdernes egne præmisser.

Ud over dette praktiske arbejde udsender Aktionsgruppen pjecer om forskellige arbejdsmiljøspørgsmål som f.eks. arbejdsmiljøloven, bedriftssundhedstjeneste, sikkerhedsorganisation.

Formålet med disse pjecer er at skabe diskussion og debat. Pjecerne er derfor skrevet på en sådan måde, at de kan anvendes som materiale ved sikkerheds- og arbejdsmiljøkurser, faglige konferencer, studiekredse og møder.

Aktionsgruppen Arbejdere Akademikere består af arbejdere, sikkerhedsrepræsentanter og fagforeningsfolk og af læger, ingeniører, sygeplejersker, sociologer, socialrådgivere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, farmaceuter m.fl. Desuden er en række klubber og fagforeninger tilsluttet som kollektive medlemmer.

Som medlem kan optages enhver, som ønsker at arbejde i overensstemmelse med Aktionsgruppens formål.

I praksis bliver man medlem ved at henvende sig til Aktionsgruppens kontaktadresse og anmode om at blive medlem.

Kontaktadressen er:

Benny Christensen, Arnesvej 44,
2700 Brønshøj, Telefon 01 - 60 26 38.